

□ **Kruiswoordpuzzel**

Wayang en Indonesië: aardrijkskunde en geschiedenis, eten en drinken, muziek- en theatervormen

Noteer op basis van de 28 omschrijvingen de juiste woorden in de 'wayang-en-Indonesië-kruiswoordpuzzel'. De rode letters vormen de namen van twee bekende Nederlandse poppentheaterfiguren. De hoofdpersoon van de oud-Hollandse poppenkast heeft een grote rode neus en kin en heeft een puntmuts met een belletje op zijn hoofd. Zijn vrouw draagt een schortje en heeft een luifelmutsjke op haar hoofd.

Hyperlinks en de juiste antwoorden

Klik op de groene woorden voor hyperlinks. Dit document op internet, zie <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Pamflet155.pdf>. De oplossing van de kruiswoordpuzzel is te vinden op de laatste pagina (bijlage IV). Applaus! Tepuk tangan!

	1		2	.	15	.
				j						
						16	.	.		
				k			.	e	.	
4	.	a	
								17		t
			18	5	.	19	.		n	20
							.	.	.	
	6	.	.	.	l	
								a	.	7
8	21	.	.		22
		s		9	r	.
					n
		k	.			10	.	s	.	.
					23	.			24	25
11	.	.	i	.						
					a	.			12	j
									26	.
	13
					a	.			.	.
									n	.
									.	.
	14

- Afbeelding: dalang (poppenspeler) met wayangkist (kotak wayang), wayanglamp (blencong), gunungan (pauzeteken), speelscherm (kelir) en wayang-kulit-figuren. Raadpleeg voor meer informatie www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl en het daarin opgenomen poppentheater-abc. Zie ook <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/lesbrief.pdf> (Lesbrief: Wayang en Indonesië) en <http://www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/pdf/Pamflet143e.pdf> (Wayang revolusi: expositie/exhibition). Tekst/concept: Otto van der Mieden. Extra: bijlagen I, II, III en IV.

□ Vragen, bijlage I

Horizontaal

1. Muziekvorm die in de zeventiende eeuw door o.a. de Portugezen naar Indonesië is gebracht. Gedurende de negentiende en twintigste eeuw was deze muziek ook bijzonder populair in Nederland.
2. Typisch Indonesische winkel.
3. Een Nederlands-Indische cake bestaande uit dunne, om en om gekleurde laagjes.
4. Goddelijke nar en vader van Petruk, Nala Gareng en Bagong. Hij heeft een potsierlijk uiterlijk: een bokseursneus, een flinke vooruitstekende dikke en blote buik, een kuifje op zijn hoofd en een enorme bilpartij.
5. Groenblijvende struik waarvan het jonge blad – gedroogd – gebruikt wordt voor het maken van een bruinachtige drank d.m.v. toevoeging van kokend water. De bladeren worden meestal met de hand geplukt.
6. Dwergheertje. Komt alleen voor op Java. Het beest kan – dankzij de grote ogen – goed in het donker zien. Leeft in het tropische regenwoud. Het pientere hoefdier speelt een rol in diverse wayang-kulit-verhalen voor de jeugd.
7. Hanuman. Goddelijk zoogdier. Komt voor in het heldenepos Ramayana en het wayangspel.
8. Het dichtst bevolkte Indonesische eiland met de hoofdstad Jakarta.
9. Eerste president van de Republiek Indonesia.
10. Gekookte rijst.
11. Indonesische valuta.
12. Donkerbruine, dikke vloeistof met pikante smaak. Wordt door gisting uit een peulvrucht bereid. Toevoegsel ten behoeve van Indonesische spijzen. Er wordt o.a. ketjap van gemaakt.
13. Bladvormig wayangrekwisiet: pauzeteken. Kan een berg, bos, poort, vuur etc. uitbeelden.
14. Vegetarische maaltijd bestaande uit groente en – pittige – pindasaus.

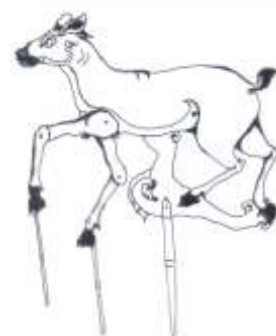
Verticaal

1. Platte, krokante gefrituurde lekkernij en bijgerecht. Wordt gemaakt van meel en garnalen.
2. Oosterse winkel.
15. Wayang-techniek. Kleurrijke, platte figuren die gemaakt zijn van leer van een buffel/ karkouw. De figuren zijn vaak voorzien van een rijk patroon van gaatjes, waar licht doorheen kan schijnen. Het is stokpoppen- en schimmenspel tegelijkertijd.
16. Afkorting van de naam van een Hollandse handelonderneming in de periode 1602-1798. De compagnie had het alleenrecht van de Nederlandse regering op o.a. de handel in specerijen, koffie, thee en rubber in Zuid-Afrika en Azië.
17. Orkest dat een onmisbaar onderdeel is bij een wayangvoorstelling.
18. Sinds 1958 de hoofdstad van Bali. Ligt aan de zuidkust van het eiland.
19. Javaanse clowns in het wayang-kulit-spel.
20. Het getal 3 in het Bahasa-Indonesia.
21. Muziekinstrument bestaande uit bamboebuizen die hangen aan een stok. Bij het zijdelings heen en weer bewegen van de klankstaven ontstaat een warm soort geluid.
22. Groot, rond en metalen muziekinstrument. Door er met een houten hamer op te slaan, geeft het een galmend geluid. Het slaginstrument hangt in een gamelanorkest aan koorden in een rek.
23. Indonesische theatervorm.
24. Indonesische maskerdans.
25. Zoon van Semar. Een van de Punakawan – clowns. Hij heeft een inspringend neusje, een dikke uitstekende onderlip en een groot oog. Op zijn achterhoofd heeft hij een forse toef krulhaar.
26. Indonesische soep.

□ Afbeeldingen I, bijlage II

□ Afbeeldingen II, bijlage III

□ Woorden en verantwoording, bijlage IV

Horizontaal

1. Krontjong
2. Toko
3. Spekkoek
4. Semar
5. Thee
6. Kantjil
7. Aap
8. Java
9. Soekarno
10. Nasi
11. Roepiah
12. Soja
13. Gunungan
14. Gadogado

	k	r	o	n	t	j	o	n	g		t	o	k	o
	r						v	o			u			
	o				s	p	e	k	k	o	e	k	l	
s	e	m	a	r						c	o	i		
	p									g		t		
	o		d		t	h	e	e	p	l	a	n	t	
	e		e						u	m		i		
	k	a	n	t	j	i	l		n	e		g		
			p						a	l	a	a	p	
j	a	v	a			g			k	a				
	n		s		s	o	e	k	a	r	n	o		

Verticaal

1. Kroepoek
2. Toko
15. Kulit
16. VOC
17. Gamelan
18. Denpasar
19. Punakawan
20. Tiga
21. Angklung
22. Gong
23. Wayang
24. Topeng,
25. Bagong
26. Soto

	g	a	n	w										
	k	r		g	n	a	s	i						
	l			w	n				t	b				
r	u	p	i	a	h	a			s	o	j	a		
	n			y				s	p	g				
	g	u	n	u	n	g	a	n	o	e	o			
				n				t	n	n				
			g	a	d	o	g	a	d	o	g	g		

Twee oud-Hollandse poppenkastfiguren

Jan Klaassen en Katrijn

- Afbeeldingen: logo Poppenspe(e)lmuseum met Jan Klaassen (handpop) en Semar (wayang kulit). De oud-Hollandse Jan Klaassen zwaait met zijn knuppel. De Javaanse Semar wipt op een ludieke manier – alsof hij zelf als een marionetenspeler de touwtjes in handen wil hebben – in het museumlogo met een draad aan zijn hand een letter ‘E’ uit de naam van het museum. Deze (extra) letter in ‘spe(e)l’ maakt duidelijk dat het Poppenspe(e)lmuseum niet alleen een museum is om in rond te kijken, maar ook een museum waar de bezoeker vaak de vraag wordt gesteld: ‘Zelf eens proberen?’
- Illustratie Semar: Elsje Zwart. Ontwerp logo: Ad Swier/OvdM.; Still uit animatiefilm *Wayang revolusi 1948-1949. Agresi Militer Belanda 2*. Figuren (van links naar rechts): Rakyat – figuur uit het volk, guerrillastrijder; Soekarno – eerste president van de Republiek Indonesië; generaal Spoor – commandant Koninklijk Nederlands-Indisch Leger (KNIL); commandant Van Langen; generaal Van Mook. Maker animatiefilm: Ananto Wicaksono [1]; ‘Gadogado’. Grammofoonplaatthoes met een wayang-kulit-figuur. Muziek en tekst: Tante Pim en haar Sobats (vrienden). Merk: Decca Records. Illustratie: Eppo Doeve (Den Haag, 1968) [2]; Angklungspelers [3]; Gong- en bonangspelers [4]; Katrijn [5]; Gunungan [6]; Jan Klaassen [7]; ‘Java’. Briefkaart. Impressum: Emdeeha, de Hond (Oosterbeek, ca. 1940) [8]; Maskers van de wayang-topeng [9]; Hanuman. Collectie: Koleksi Mukamukamu (Jakarta). Publicatie: Indonesian Heritage Society [10]; Roepiah met wayang-kulit-figuur [11]; Spekkoek-etende Semar. Een kerstmotief (dennenboom) is verwerkt in zijn kain/sarong (doek). Illustratie: Elsje Zwart (Haarlem, 2014). Nieuwjaarswens Poppenspe(e)lmuseum (2015) [12]; Bagong. Illustratie: Gitte Clemens ca. (1985) [13]; Kantjil [14].
- Plaatjes nrs. 3, 4 en 8: illustraties uit ‘Java. Beelden van volksleven en bedrijf’. Auteur: Emilie van Kerckhoff. Impressum: Scheltema & Holkema’s boekhandel (Amsterdam, 1912). Vervaardiger illustraties/wayang-kulit-figuren nrs. 1, 5, 6, 7 en 14: Ki Ledjar Soebroto (Yogyakarta, ca. 2010).